

ODKOD ATENTATI NA JUŽNEM TIROLSKEM?

Politična napetost med Avstrijo in Italijo

Popolno nepoznavanje manjšinskega vprašanja - Aretacija bivšega poslanca dr. Volggerja

Odnosaji med Italijo in sosedno Avstrijo so se v zadnjih dneh prav resno poslabšali. Povod za to je dal govor, ki ga je 25. januarja imel v Innsbrucku avstrijski zunanji podminister dr. Gschnitzer o Južnem Tirolu. Njegove besede so tako razdražile vodilne ljudi v Rimu, da je italijanska vlada na posebni seji sklenila zahtevati takojšnjo pojasnila od Avstrije.

Kaj je dr. Gschnitzer pravzaprav dejal? Ljudstvo na Južnem Tirolskem in v Avstriji, je rekel, je zelo nezadovoljno, ker Italija ni še docela izpolnila manjšinske pogodbe, ki sta jo De Gasperi in Gruber podpisala 5. septembra 1946 v Parizu: Južnim Tirolcem ni na primer še dala šolske samouprave, v javnem življenju še zmerom zastoplja nemški jezik in pripadnike narodne manjšine izključuje iz služb, ki jim po zakonu pripadajo.

Po besedilu pogodbe bi Italija morala priznati Južnemu Tirolu zakonodajno in upravno avtonomijo. Toda kaj je naredil De Gasperi? Nemško ozemlje je spojil s Tridentom v skupno Tridentinsko-južnotirolsko deželo, v kateri tvorijo ogromno večino Italijani. Namesto narodne manjšine so dobili to- tej zakonodajno in upravno samovlado — Italijani! To je v ostrem nasprotju z name- nom De Gasperi-Gruberjevega sporazuma.

Cilj pogodbe je bil, (kakor v njej beremo, da »zajamči narodni značaj« južnotirolske- ga nemškega »prebivalstva«, tako da se ne bo čutilo ogroženo v svojem narodnem ob- stanku.

De Gasperi in vlade, ki so za njim prišle, so na podlagi sporazuma dale sicer Južnim Tirolcem šole, v pokrajini so se pojavili na vseh javnih uradih in železnicah tudi nemški napisi, nemški jezik je bil pripuščen na sodišča in v druge urade, in to je bil gotovo velik napredek v primeri z razmerami pod fašizmom. Mi Slovenci bi bili zadovoljni, če bi nam Italija priznala enake pravice. Saj nam po mirovni pogodbi in Posebnem statu- tu nesporno pritičejo!

Toda v eni silno važni in naravnost odlo- čilni točki se od časov fašizma razmere na Južnem Tirolskem niso niti za las spremenile: iz vseh delov države prihajajo v rasto- čem številu še zmerom tuji-naseljenci. V de- želi, kjer so Italijani l. 1918 tvorili le 3 od- stotke prebivalstva, so 31. decembra 1951 narasli že na 36 odstotkov. Pri upravnih vo- litvah l. 1952 so vse italijanske stranke na Južnem Tirolskem štejele 40 odstotkov od- danih glasov, medtem ko ni bil l. 1921 od- dan pri volitvah za rimski parlament *niti en sam italijanski glas.*

Če se bodo razmere v tej smeri razvijale, pravijo Južni Tirolci, bodo Italijani dobili

s časom več ko 50 odstotkov glasov in mi po- stanemo na lastni zemlji nemočna — manjšina. Kaj nam pomagajo šole in javni nemški napisi, če korakamo v neizbežno narod- no smrt?

URESNIČENJE POGODBE ALI LJUDSKO GLASOVANJE

V nemškem časopisju beremo, da se je ve- likopotezno in najbolj učinkovite tuje nase- ljevanje začelo *po podpisu Gruber - De Ga- sperijevega sporazuma.* To ni mogel biti cilj in namen pogodbe o zaščiti narodne manjši- ne iz l. 1946.

Opirajoč se na ta dejstva, je državni taj- nik Gschnitzer izjavil v Innsbrucku nasled- nje. Italija se mora odločiti ter izpolniti po- godbo v duhu, v katerem je bila podpisana, ali pa dovoliti Južnim Tirolcem, da sami odločajo o svoji bodoči usodi.

Zamisel De Gasperi-Gruberjevega sporazu- ma je bila v tem, da Avstrija prizna državno mejo na Brennerju in da Italija v zameno zaščiti *obstoječo jezikovno nemško mejo* na Južnem Tirolskem, to se pravi, da se odpo- ve nadaljnjemu potujčevanju manjšinskega narodnega ozemlja. Južni Tirolci naj živijo in

prospejajo pod Italijo tako, kakor da bi bi- li v matični državi Avstriji.

Načelo o popolni enakopravnosti vseh dr- žavljanov ne jamči še obstoja in razvoja na- rodne manjšine: posamezni Južni Tirolec ima lahko pravico, da pošilja svoje otroke v nemško šolo, poslučuje se lahko svojega jezika v uradih, toda pri tem se lahko nav- zlic vsemu naseljujejo na njegovo rodno zemljo tujei ter ga toliko časa izpodrivajo, dokler ne postanejo gospodarji njegove do- mačije. Neizbežen konec je ta, da nima več kaj govoriti v lastni hiši.

Država je torej dolžna štiti ne le poedi- nega pripadnika manjšine, temveč *narodno manjšino kot celoto, v prvi vrsti varnost in nedotakljivost njenega od prednikov pode- dovanega narodnega ozemlja.* Če bi Južni Tirolci imeli obljubljeni zakonodajno in upravno avtonomijo, bi se že znali braniti pred doseljenci; tako so pa brez moči in iz- ročeni na milost in nemilost italijanskim na- cionalistom.

Tako stanje, je dal dr. Gschnitzer razume- ti, je nevzdržno: Italija naj izpolni po črki in duhu pogodbo ali naj pa pristane na ljudsko glasovanje.

Ogorčen odpor rimske vlade

Gschnitzerjeve besede so močno razburile duhove v Italiji. Vlada je poslala v boj dr- žavnega podtajnika v zunanjem ministruvu Radini-Confalonierija, ki je najprej izjavil, da so meje na Brennerju nespremenljive, in v tem je imel prav, zakaj pogodba je gle- de tega nadvse jasna in nesporna. O državni meji je vsaka razprava zaključena.

Toda Baldini-Confalonieri je dodal, da je ravno tako *»nedopustno« delati razlike med državno in jezikovno mejo.* Meja je samo ena in ta je državna. De Gasperi-Gruberjeva pogodba ni imela namena priznati prebival- cem nemškega jezika pravice, da *»tvorijo skupino zase«,* živijo izven italijanske narod- ne skupnosti, tako da bi postali *»država v državi«.* Kdor misli drugače, ribari v kal- nem in je nacionalist, ki kviri odnose med Avstrijo in Italijo ter nasprotuje težnjam zapada po Združeni Evropi.

Te Confalonierijeve izjave dokazujejo, da on in ministri, ki stoje za njim, na žalost še danes ne razumejo, v čem je bistvo manjšin- skega vprašanja.

Kaj je pravzaprav narodna manjšina? To je skupina ljudi, ki se po omiki, po krvi in jeziku razlikujejo od večinskega prebival- stva v državi. Njihova skupnost je utemelje- na v naravi, ravno tako kakor so nekaj pri- rodne družina, občina ali kaka pokrajina.

Za vsakega kristjana velja nauki, da je Stvar- nik ravno tako hotel, da žive na svetu različ- ni narodi, kakor je hotel, naj si človek usta- novi lastno družino.

Kako je po vsem tem mogel zastopnik kr- ščansko-demokratske vlade odrekati manjši- ni pravico, da bi bila »skupina zase«, ter jo, ker brani starodavni značaj svoje domačije, obtožiti, da hoče biti »država v državi«, je naravnost nedoumljivo. Manjšinsko vpraša- nje je nastalo ravno zavoljo tega, ker tvorijo narodne manjšine že po narodi »skupine zase«, katerim pritiče po naravnem pravu posebna zaščita. Če bi bili pripadniki manjšin Italijani, bi spadali k vladajočemu na- rodu ter bi ne bili potrebni manjšinske za- ščite.

ITALIJA IN KANTON TICINO

K bistvu zaščite manjšin spada tudi, da se ohranijo obstoječe jezikovne meje v državi, to se pravi, da večinski narod ne vdira na jezikovno ozemlje manjšine ter hoče zavla- dati v tuji hiši.

Demokratska Švica je to pravico na pri- mer brez pridržka priznala Italijanom v kan- tonu Ticinu. Saj so posebni zakoni, ki varu- jejo tamkajšnje prebivalstvo pred doseljeva- njem močnejših nemških sosedov ter skrbe za to, da ohrani ozemlje kantona za vse ča-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

ŠIBKOST VELIKE BRITANIJE

Novi angleški obrambni minister Duncan Sandys je obiskal Ameriko, kjer se je pogajal s tamkajšnjo vlado, da bi pomagala zmanjšati velika bremena, ki jih vzdrževanje sodobne vojske nalaga britanskim davkoplačevalcem.

Amerikanci so uvideli, da je Velika Britanija res v gospodarski krizi, ter so obljubili, da bodo Angležem dobavljali svoje najnovejše atomsko orožje. V Londonu upajo, da se jim bo v teku let posrečilo znižati sedanje izdatke za vojsko na polovico. V ta namen nameravajo umakniti nekaj svojih divizij iz Evrope in znatno znižati število svojih čet tudi v raznih prekomorskih deželah.

Nič ne bi moglo tako nazorno prikazati mazadovanja angleške moči v svetu (kot Sandysova prošnja na Amerikance, naj priskočijo na pomoč njegovi domovini. Nekdaj prva velesila v svetu je odstopila svoje mesto mladi in bogati Ameriki.

TITO JE ODLOŽIL POTOVANJE

Na osebno povabilo predsednika Eisenhowerja bi bil moral maršal Tito sredi aprila uradno obiskati Ameriko. Medtem je skupina senatorjev in poslancev postavila zahtevo, naj se vabilo preklicuje in v nekaterih časnikih se je začela gonja proti maršalu. Ker je ameriška vlada (k vsemu temu molčala, je Tito Eisenhowerjevo vabilo za sedaj odklonil in obisk odpovedal.

Odpoved se je izvršila v zelo vljudni obliki, Tito je dejal, da je potovanje odložil, ker ne želi povzročati s svojim obiskom težav ameriški vladi. Odnosi med Jugoslavijo in Ameriko bodo pa kljub temu ostali prisrčni in obe državi bosta slej ko prej prijateljsko sodelovali.

Predvčerajšnjim je zunanji minister Dulles izrazil časnikiarjem upanje, da bo navzile vsemu še mogoče Titu obiskati Ameriko. Amerikemu zunanjemu ministrstvu prav narobe hodi, da je maršal odklonil vabilo, in zato namerava, kakor beremo, poslati v Jugoslavijo državnega podtajnika Roberta Murphyja, da zadevo izravna.

ZASEDANJE VRHOVNEGA SOVJETA

Parlament Sovjetske zveze, tako imenovani Vrhovni sovjet, se je sestel v Moskvi s poglobitveno nalogo, da popravi zadnji petletni gospodarski načrt, čeprav se že eno leto izvaja.

Po njem je hotela vlada spet vložiti največ denarja, in sicer 400 milijard rubljev, v težko industrijo, medtem ko je Malenkov že l. 1953 zahteval, naj se država posveti sedaj v prvi vrsti proizvodnji vsakodnevnih potrebščin. Ker je bila tedaj večina v vodstvu stranke nasprotnega mišljenja, je Malenkov padel in so oblast prevzeli Hruščev in tovariši.

Zanimivo je, kako se novo vodstvo sedaj približuje idejam in predlogom Malenkova. Osrednji odbor stranke je že decembra sklenil, da je treba »nekoliko zmanjšati« razvoj težke industrije ter posvetiti več pažnje izboljšanju splošnih življenjskih razmer. Pospeševati hočejo mnogo bolj kot doslej lahko industrijo in to je pametno, kajti množice

hočejo poleg živeža imeti tudi poceni obleke in obuvala in primerna stanovanja za svoje družine.

NEVARNI ATOMSKI POSKUSI

Nemški profesor fizike Bechert je izjavil, da razstreljevanje atomskih bomb mnogo bolj zastruplja ozračje, kot smo doslej mislili. V nevarnosti so predvsem Japonska in bližnji otoki, ker se ravno na Tihem oceanu delajo skoro vsi poskusi.

Lani je bilo vsega razstreljeno 36 bomb, sedaj je pa Velika Britanija naznanila, da bo od 1. marca dalje spet začela s poskusi. Novica je Japonce tako prevzela, da so po vseh mestih priredili demonstracije. Njihov zastopnik v Londonu je tudi protestiral, češ da radioaktivni prah, ki ostane dolgo časa v zraku, ni le močno škodljiv človeškemu zdravju, marveč tudi uničuje posevke.

Vsi protesti ne bodo bržkone prav nič zalegli. Angleži, Rusi in Amerikanci se kljub temu pripravljajo na vedno nove in nove poskuse.

VAŽEN VIR DOHODKOV

Stara resnica je, da Italija krije velik del primankljaja v svojem državnem gospodarstvu z denarjem, ki ga prinašajo v deželo turisti. Zato so ustanovili pri vladi poseben Visoki komisariat za tujski promet. Ta javlja, da je lani prišlo v Italijo 12 milijonov tujcev in da so ti povečali dohodke države za ogromni znesek 300 milijard lir. Letos pričakujejo še več tujcev.

Ker se pa vlada boji, da mnogi avtomobilisti ne bodo prišli, češ da v Italiji ne bodo našli potrebnega bencina, je dala razglasiti, da bo v Italiji kljub suški krizi to leto toliko nafte na razpolago, kolikor je bodo potniki hoteli imeti.

KRIŽ V ŠOLAH

Poljska vlada je izdala dovoljenje, da se smejo v učilnicah vseh osnovnih šol razobesiti spet razpela, če tako želi večina učencev. S posebno okrožnico je bilo učiteljem strogo prepovedano, da kakorkoli vplivajo na svobodno voljo šolarjev. S tem je praktično zagotovljeno, da se vrne križ v vse ljudske šole na Poljskem. Nov uspeh modre in spretno politike kardinala Višinskega.

NEMIRNI CIPER

Ta teden so na Cipru ponovno nastali hudi nemiri. Ker je pri nekem atentatu v Famagosti bilo resno ranjenih pet turških policistov, ki sodelujejo z Angleži, so Turki vdrli v grške predele mesta in dve uri neusmiljeno pretepali svoje nasprotnike, požigali trgovine, hiše in urade. Neredi so se bliskovito razširili tudi na ostala mesta otoka in mnogo oseb je bilo ranjenih.

Nekateri sodijo, da so za krvave izgrede odgovorni Angleži, češ da so nahujskali Turke proti Girkom. S tem pred svetom opravičujejo svojo prisotnost na Cipru.

NEPOKOJNA MADŽARSKA

Kadar je sicer s pomočjo sovjetske vojske vzpostavil v državi red in industrija je začela spet obratovati, toda dežela je še vedno silno nemirna in nezadovoljna. To se vidi že po tem, da se zateče v Jugoslavijo vsak

dan približno 500 beguncev. Doslej je prišlo čez mejo okoli 14 tisoč oseb, kar je povzročilo Jugoslaviji do 15. januarja 300 milijonov dinarjev stroškov.

ITALIJANSKE FINANCE

Državni proračun Italije izkazuje letos 250 milijard primanjkljaja, to je 67 milijard manj kot lani. Če upoštevamo, da se ni Italiji doslej še nikoli posrečilo se izkupati iz stalnih letnih primanjkljajev, je to kljub vsemu znaten uspeh. Segni je izrazil upanje, da bo državni proračun prišel v teku 2 let v ravnotežje, tako da bodo dohodki krili izdatke.

NEODVISNI SOCIALISTI

Te dni je bil v Rimu redni občni zbor Neodvisne socialistične zveze, v katero so vključeni tudi tržaški Slovenci iz bivše OF. Odposlanci so sklenili, da se je treba združiti z Nennijevo socialistično stranko. Zdi se pa, da se Tržačani s tem sklepom ne strinjajo in da bodo še nadalje hodili svojo samostojno pot, čeprav jim pri tem grozi nevarnost, da ostanejo odrezani od ostalih socialističnih gibanj v državi.

ŠE VEDNO SUŽENJSTVO

Tajnik Mednarodne protisuženjske zveze, ki se je vrnil z obiska v severozapadnih pokrajinah Afrike, je izjavil, da živi tam še nad 40.000 ljudi v popolnem suženjstvu. Črnce kupujejo in prodajajo na trgih kot pri nas živino na sejmih. Francoska oblastva v Mavretaniji si pred tem dejstvom zapirajo oči.

ZRELA LJUBEZEN

V zavetišču za stare ljudi v Parizu se je te dni poročil 90-letni vdovec Regis Challet. Nevesta je vdova Antonija Basuge, kateri je odzvonilo že 75 let. V cerkev je par spremljalo nad 100 starčkov in staričk, ki so imeli skupaj več tisoč let. Na ohceti so se celo zavrteli.

ENAKA USODA

Pri Sv. Leonhardu na Južnem Tirolskem je drvar Jože Pircher spuščal po žičnici drva v dolino. Zvečer se je tudi sam obesil nanjo, da bi čimprej zdrknil domov. Nad prepadom se je pa vrv utrgala in mladenič je strmoglavil v globino. Čuden slučaj, da je točno pred 10 leti enaka smrtna usoda doletela tudi njegovega očeta.

ČASNIKARSKA MORALA

Naš list je javnosti znan posebno po tem, da dosledno zagovarja misel Narodnega sveta, ker je globoko prepričan, da se Slovenci na tej zemlji lahko ohranijo le, če se bodo, kot so delali njihovi očetje, složno borili za svoj narodni obstanek.

Kat. glas je 17. jan. Narodni svet spet odklonil, češ da Novi list s svojim predlogom le »vabi naše ljudi v komunistični tabor«.

Ker je tudi najpreprostejšemu našemu bralcu znano, da je to očitna neresnica, smo odgovornega urednika msgr. Močnika javno pozvali, naj storjeno krivico tudi javno popravi.

Tega gospod seveda ni storil. Namesto tega je objavil neke neresnične vesti o pok. Stanku Staniču in nagradil na naš list nova sumničenja.

Taka je morala vzgojitelja mladine, ki je — začuditi se! — povrhu še predsednik Duhovske zveze! Zelo nujno bi bilo, da bi se monsignor začel najprej iznova učiti katekizma.

NOVICE

NOVO GONILO

Ameriški admiral Burke je v parlamentu izjavil, da bodo po letu 1970 že vse ladje, tudi vojne, vozile na atomski pogon. Tedaj bodo nehali tudi prepirti zaradi dežel, kjer so bogata ležišča nafte, in njihova važnost bo zelo padla. Združene države nameravajo že letos spustiti v morje letalonosilko, ki je ne bodo gnali motorji na nafto, temveč atomska sila.

VAŽNO ODKRITJE

Zdravniki so za večino boleznih že našli bacile, ki jih povzročajo, le o prehladu še ne vedo, kateri bacil ga povzroča. Prejšnji teden je pa profesor Price na univerzi v Baltimru odkril tudi ta bacil. Sedaj ne bo težko najti tudi cepivo proti njemu. Ker je prehlad najbolj razširjena bolezen, bo profesor Price postal s svojim odkritjem bogat in pravi dobrotnik človeštva.

PREBIVALSTVO GORICE

Ob koncu lanskega leta je prebivalstvo goriške občine štelo s priključenimi predmestji vred natančno 41 tisoč 983 oseb. V enem letu je umrlo 567 meščanov, novorojenčkov je pa bilo le 488, od katerih je bilo 31 nezakonskih. Število prebivalstva je stalno in ne narašča.

VSTAJA V SULMONI

V mestu Sulmona, ki leži nedaleč od Rima, so oblastva sklenila ukiniti tamkajšnje vojaško okrožje in prenesti urade drugam. Ker je revno mesto imelo precej zaslužka od uradnikov in vojakov okrožja, so prebivalci premestitvi odločno ugovarjali. V Rim so poslali posebno odposlanstvo. Ko niso vse prošnje pomagale, so se meščani enostavno uprli.

Na svečnico so navalili na urade, začeli rušiti trgovine in dvignili na ulicah barikade. Mestni svet je v znak protesta z demokristjanskim županom na čelu odstopil. Po vsem mestu so se razvili pretepi med meščani in orožniki, ki so bili prisiljeni poklicati na pomoč vojaštvo. V Sulmoni so se prikazali oklopni oddelki.

Razjarjeno prebivalstvo je prefekta oblegalo v občinski hiši, od koder se je rešil skozi stranska vrata. Mesto je moral zapustiti v oklopnem avtomobilu. Podkvestor je bil ranjen in bolnišnice so se polnile tudi z drugimi poškodovanci.

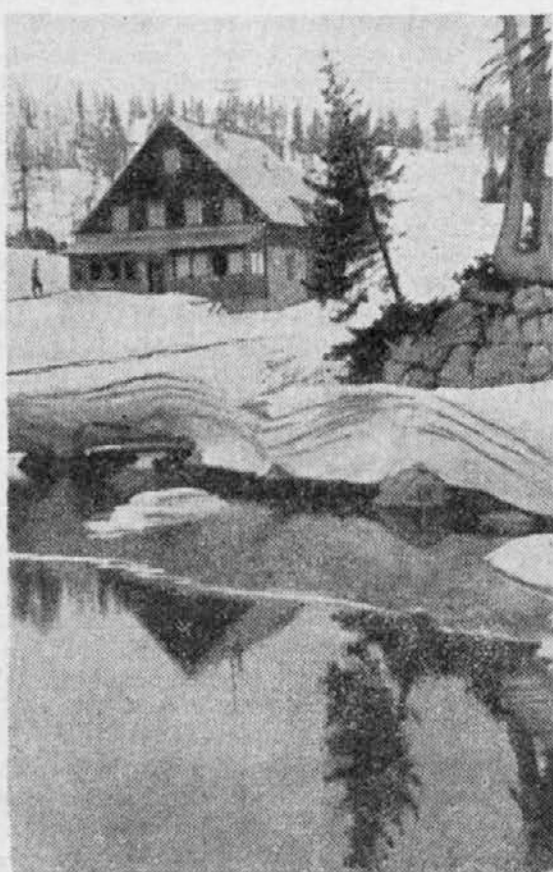
Vstaja zavoljo premestitve vojaškega okrožja je za nas nepojmljiva, toda na jugu so ljudje vročekrvni in imajo svoj poseben značaj.

NEVARNE VAJE

V mestu Pacoima v Kaliforniji imajo poleg šolskih zavodov z več kot 2000 otroki veliko preizkusno letališče za zrakoplove na raketni pogon. Danes teden so imeli vaje ravno nad šolskimi dvorišči, ko sta dve letali trčili in se razleteli na tisoče koščkov. Drobci so frčali na vse strani in se zasekali v telesa 77 otrok, ki so ravno telovadili na dvorišču. Dva šolarčka sta bila takoj mrtva, večina je pa bila težko ranjenih. Vse se je izvršilo v sekundi.

STRAŠNA NESREČA

V premogovniku v Virginiji (ZDA) je v ponedeljek nenadoma nastala eksplozija, pri kateri je zgubilo življenje 37 rudarjev. Do nesreče je prišlo v 600 m globokem rovu, v katerem je delalo 177 rudarjev.

TRIGLAVSKO JEZERO

POROKA NA DALJAVO

Zadnji dan januarja se je poročil g. Lo Giudice, ki živi v Avstraliji, z neko Sicilijanko iz Messine. Obred so opravili po zastopnikih, ker sta bila ženin in nevesta odsotna. Kljub temu sta se slišala, ker so poroko oddajali po radiu v Avstraliji in istočasno v Messini. Kmalu se homo na daljavo lahko tudi prepirali, a dobro je, da nihče ne bo mogel pograbit metle.

ODPRAVILI SO MNOGOŽENSTVO

V Tuniziji je v začetku tega leta stopila v veljavo nova ustava, ki odpravlja mnogoženstvo, to je zakon z več ženami hkrati. Moški odslej tudi ne smejo zavreči svoje žene. Če se hočejo od nje ločiti, morajo zaprositi za razporoko.

Z novimi predpisi so najbolj zadovoljne ženske. Za Novo leto se jih je 300 zbralo pred vladno palačo ter se javno zahvalilo ministrskemu predsedniku.

NEMŠKI BEGUNCI

Lansko leto je v zapadni Berlin pribežalo 165 tisoč 500 oseb iz komunistične Vzhodne Nemčije. Predlanskim jih je pobegnilo 5 tisoč več.

V tej številki dostavljamo položnice naročnikom iz Trsta in s Tržaškega. Prosimo, da jih čimprej izpolnijo ter oddajo na pošt-nem uradu.

Uprava

Politična napetost med Avstrijo in Italijo

(Nadaljevanje s 1. strani)

se svoj pradavni italijanski značaj. S to politiko Švice se seveda vse stranke v Italiji popolnoma strinjajo, ker gre za ozemlje njihovih krvnih bratov. Demokratično Švico zavoljo take pravične politike tudi naglas hvalijo.

Ko gre pa za narodne manjšine v lastni državi, govore povsem drugače. Načrtna in od države podpirana kolonizacija Južnega Tirola in naših krajev se jim zdi ne le opravičena in neizbežna, temveč edino v skladu z demokracijo. Saj ima vendar po ustavi vsak državljani nesporno pravico, da se naseli, kjerkoli hoče!

Demokristjansko glasilo Adige je 29. januarja celo napisalo, da Gruber-De Gasperijev sporazum ni imel namena, »dvigniti steno« med Italijani in Nemci v Južnem Tirolu, temveč nasprotno »pospešiti in olajšati njihovo mešanje« ter delati na to, da se nemško prebivalstvo čim lažje »vključi v italijansko življenje«, z drugimi besedami, da se čimprej potujči.

ZGREŠENA POLITIKA

Ker Avstrija pri sklepanju sporazuma z De Gasperijem prav gotovo ni mogla imeti takih namenov, zija danes med njo in italijansko vlado skoro nepremostljiv prepad. Ta se je po zadnjih dogodkih na Južnem Tirolskem še znatno povečal.

V zvezi z bombnimi napadi na železniške proge, ki jih vsak trezen človek mora obso-

jati, je namreč bivši fašist in državni tožilec Dell'Antonio dal zapreti tudi v domači in tuji javnosti znanega nekdanjega poslanca dr. Volggerja.

Najosnovnejša korist Italije je zahtevala, da se vprašanje manjšine na Tirolskem reši kot notranja zadeva Italije s sporazumom med manjšino in rimsko vlado.

Rim je imel več kot dovolj časa na razpolago, da to naredi. Spomladi 1954 so južnotirolski poslanci in senatorji naslovili na Scelbo spomenico s svojimi pritožbami ter hoteli poravnati spor z lastno vlado. Toda od tega so prešla skoro 3 leta, a do današnjega dne niso na vlogo prejeli niti odgovora!

Dr. Gschnitzer je v Innsbrucku izjavil, da je to bil vzrok, zakaj je posegla vmes Avstrija kot sopolisnica manjšinske pogodbe. Ker se Rim ni hotel sporazumeti s predstavniki manjšine same, je postal Južni Tirol kar naenkrat meddržavno vprašanje.

Največja politična napaka je pa bila, kakor piše tudi glasilo bivšega ministra Paciardija La Voce Repubblicana, da so sedaj zaprli še dr. Volggerja. Posledica je bila, da je največji list Avstrije Neue Freie Presse postavil kar zahtevo, naj Združeni narodi pošljejo svoje čete na Južno Tirolsko. To so seveda le besede, toda dejstvo je, da postaja Južni Tirol sedaj čedalje bolj vprašanje, s katerim se bo bavila široka mednarodna javnost.

Ali je bilo to potrebno in kdo je za to odgovoren?

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Pretekli teden se je na seji tržaškega pokrajinskega sveta nadaljevala razprava o letošnjem proračunu. Veliko pozornost je vzbudil govor svetovalca Karla Šiskoviča, ki je prikazal žalostno stanje, v katerem se nahajata Slovenska višja realna gimnazija ter Klasični licej. Poudaril je, da današnji prostori niso nikakor primerni za šolo, ker se nahajajo v stari stanovanjski hiši. Posledica je, da se pouk opravlja v temnih, tesnih ter brezračnih učilnicah, kar škoduje ne samo zdravju dijakov, temveč tudi učnemu uspehu. Zavoda nimata niti primerne konferenčne sobe niti tehničnega laboratorija in niti zadostnega števila učilnic. G. Šiskovič je zato mnenja, da bi bilo treba sezidati novo šolsko poslopje. Dokler se pa to ne uresniči, je predlagal, naj se šolski prostori tako uredijo, kakor zahteva ravnateljstvo zavoda. Poleg tega naj se zavodoma vrnejo vse učilnice, ki so jima bile pred dvema letoma odvzete. Za Slovensko trgovsko akademijo pri Sv. Ivanu pa je predlagal, naj se prav tako sprejmejo vse zahteve ravnateljstva.

Končno se je svetovalec potegnil tudi za pomožno osebje omenjenih zavodov, ki že leta in leta čaka na stalno namestitev. Predlagal je, naj se vsi sprejmejo v redni stalež pokrajinske uprave.

Svetovalec Mario Grbec pa je na isti seji zahteval, naj pokrajinska uprava nudi svojo pomoč tudi SNG, ki opravlja na Tržaškem prav tako važno kulturno delo kakor ostale italijanske kulturne ustanove, za katere je v proračunu določen precejšen znesek denarja. Izjavil je nadalje, da je uprava v proračunu določila premajhno vsoto za pomoč kmetijstvu, ki je končno prav tako važna gospodarska panoga kakor ostale.

Ker je bila pozna ura, je predsednik prof. Gregoretti obljubil, da bo svetovalec odgovoril na eni prihodnjih sej. Zelo nas zanima, če bo g. predsednik držal besedo, ki jo je dal na eni prvih sej, ko je dejal, da bo pokrajinska uprava posvečala veliko pažnjo tudi slovenskim šolam.

NABREŽINA

Na seji občinskega sveta, ki je bila pretekli petek, so svetovalci soglasno odobrili nekatere spremembe proračuna za leto 1956. Ker je v dveh postavkah ostalo neporabljenega okrog pol milijona, je odbornik Legiša predlagal, naj se potroši 250 tisoč za nakup šolskih potrebščin; za ostalih 250 tisoč pa je odbornik Škerk predlagal, naj se porabijo za najnujnejša popravila občinskih cest. Večji del te vsote pojde za začasno ureditev poti v Slivnem, ki jih je zadnje neurje strahovito pokvarilo. Predloga sta bila soglasno sprejeta.

Ko so svetovalci odobrili še nekatere sklepe upravnega odbora, je svetovalec Škerk poročal, da je devinski princ daroval občini cesto iz Sosljana k morju ter vse zemljišče, potrebno za njeno razširitev. V breme občini pojdejo le registrski stroški, medtem ko bo notarja in zemljemera plačal princ. Daritveno pogodbo so svetovalci soglasno odobrili. Prav tako je bil sprejet končni obračun za leto 1955 ter odobren razpis javne licitacije za nakup 600 q drv in 350 q premoga.

DEVIN

Z veseljem smo v Novem listu brali, da bodo v najkrajšem času pričeli širiti cesto iz Sosljana k morju. Vsi namreč vemo, da ta pot že davno ne odgovarja več potrebam današnjega prometa, in se obenem zavedamo, da bomo z njeno ureditvijo tudi mi imeli kakšno korist, ker se bo zatem povečalo zanimanje za vso obalo.

Oblastva pa bi danes radi opozorili, da bi tudi v Devinu nujno potrebovali novo cesto, ki naj bi prav tako vodila k morju. Pot naj bi šla od vhoda v policijsko vojašnico do predzadnjega ovinka nad našim portičem, kjer so pred nekaj leti pripravili prostor za parkiranje avtomobilov. Ta cesta bi služila vsem tistim številnim gostom, ki prihajajo iz Italije, ter bi obenem znatno razbremenila promet na današnji edini poti k morju.

Upamo, da bodo oblastva, predvsem občinska uprava, resno proučila ta predlog in ga po možnosti čimprej tudi uresničila.

A. L.

ŠKEDENJ

V nedeljo dopoldne je velika množica spremila k večnemu počitku domačina Josipa Stančiča, ki se je v četrtek preteklega tedna smrtno ponesrečil na delu v železarni ILVA.

Človeka hudo boli, če pomisli, da je v tržaških podjetjih preteklo leto našlo smrt kar 39 delavcev in v tem letu nič manj kot 7 oseb. Vodstva podjetij bi zato morala ukreniti vse, kar je potrebno, da se preprečijo nadaljnje žaloigre.

Naj bo pokojniku lahka domača zemlja! Njegovi hudo prizadeti družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

BORŠT

Borštani že več let moledujemo, naj nam oblastva poskrbe v vas javno telefonsko govorilnico. Preteklo leto je bila občinski upravi v ta namen nakazana potrebna vsota denarja, toda do sedaj o telefonu ni ne duha ne sluha. Ne vemo sicer, kdo je tega kriv, vendar si predstavljamo, da je za to odlašanje v prvi vrsti odgovorno vodstvo Telefonske družbe — TELVE — v Trstu, ki, kakor čujemo, ni preveč dovetno za potrebe naše okolice.

Ker nam je telefonska govorilnica tudi zaradi naraščajočega tujskega prometa nujno potrebna, prosimo občinsko upravo, naj zahteva od Telefonske družbe, da obljubljeno in odobreno delo takoj izvrši. Občino bi pa obenem opozorili, da so tudi borštanske ceste potrebne temeljitega popravila.

JEZERO

Ponovno se moramo pritožiti, ker o obljubljenem vodovodu ni še nobenega sledu. Že zdavnaj so nam sporočili, da je bilo to za nas silno važno delo odobreno in da je v ta namen tudi že določen denar. Zato bi zelo radi vedeli, kje so ovire, zaradi katerih niso še pričeli z deli. Kakor je znano, bi po načrtu morala naša vas dobiti vodo z Bazovice. Ker gre za precejšnjo razdaljo, bi morali čimprej začeti z izkopavanjem jarka, če seveda hočejo, da bo vodovod zaključen do poltja.

Naj še enkrat poudarimo, da bi naš vodovod moral imeti prednost pred vsemi ostalimi

limi javnimi deli, česar pa na žalost niti domača niti tržaška oblastva ne upoštevajo. Naj nas občinska uprava vsaj obvesti, zakaj toliko odlašajo s tem za nas življenjsko važnim delom. Tako nam bo prihranila vsaj nekaj jeze.

TRŽAŠKI MESTNI SVET

V torek je tržaški mestni svet z večino glasov odobril proračun občinskega podjetja »Aecat«. Kakor je znano, je uprava podjetja že oktobra predložila mestnemu svetu proračun, ki predvideva za tekoče leto nad 1 milijardo prilanjkljaja. Občinski upravni odbor pa je primanjkljaj znižal za polovico in predlagal, naj se za njegovo kritje zvišajo cene vode, električnega toka in tramvajskih listkov. Zaradi tega pa je nastal med političnimi strankami hud spor, ki je resno ogrožal delovanje občinskega sveta, tako da so mnogi že mislili na nove upravne volitve.

Vladajoče stranke so se izmotale iz zagate s tem, da so v torek postavile na glasovanje le proračun, ter razpravo o poviških ozištila na poznejši čas.

Za proračun so glasovali demokristjani, socialni demokrati, republikanci, socialisti in predstavniki Narodnega gospodarskega gibanja (MEN); proti so volili komunisti in vsa desnica, medtem ko so se svetovalci NSZ, SDZ in Ljudskega gibanja (UP) glasovanja vzdržali.

ISKRENO ČESTITAMO!

Dne 26. januarja je v krogu svoje družine praznoval 50-letnico rojstva g. Anton Antonič iz Cerovelj. Slavljence izhaja iz trdne kraške korenine in je na lanskih upravnih volitvah nastopil kot neodvisen kandidat na Listi občinske enotnosti ter bil tudi izvoljen v upravni odbor devinsko-nabrežinske občine.

K obletnici iskreno čestitajo vsi njegovi prijatelji in kolegi iz upravnega odbora ter mu želijo, naj ga Bog ohrani še mnogo let.

Voščilcem se z vsem srcem pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ZDRUŽITEV SOCIALISTOV

V središču zanimanja italijanskih in tudi tujih političnih krogov je občni zbor Italijanske socialistične stranke, ki se začne ta teden v Benetkah. Kongres je izredne važnosti zato, ker bodo socialisti verjetno izrekli odločilno besedo o zedinjenju vseh italijanskih socialističnih sil v eno samo stranko.

Misel sta nedavno sprožila Nenni in Saragat, vendar zedinjenje ni tako lahko, kakor se zdi na prvi pogled.

Socialni demokrati zahtevajo zlasti po madžarskih dogodkih, naj se Nennijeva stranka, ki je dolgo podpirala komuniste, slovesno obveže, da bo stalno spoštovala demokratski, večstrankarski politični red ter vse vojaške, gospodarske in politične obveznosti, ki jih Italija ima do zapada. Nenni je na to pristal, a je naletel na močan odpor pri onih pristaših, ki se pod vplivom komunistov n očjo odpovedati »diktaturi proletariata« in doslej veljavni dogmi, da ima Kremelj vodilno vlogo v svetovnem socialističnem gibanju. Nennija čaka torej težka naloga.

Zanimivo je, da je o kongresu spregovoril v soboto tudi beneški patriarh Roncalli. V posebni poslanici vernikom je med drugim poudaril, da je kongres dogodek »izredne važnosti za bodočo usmeritev Italije«.

In res je od zedinjenja socialistov odvisna vsa bodoča politika Italije, kajti nova stranka bi prej ali slej stopila v vlado.

— Dopisi iz Goriške —

IZ PEVME

Pevmečani smo že pred enim letom brali v Novem listu poziv na mestno občino, naj nekje v bližini pevmskega mostu na levi strani Soče zgradi javno tehniko. Pomanjkanje te naprave povzroča namreč vsem Bricem veliko izgubo časa in mnogo stroškov, ker morajo peljati živino in vozove skozi vse mesto tja do Senenega trga (Piazza Giulia), kjer stoji menda edina goriška javna tehnika. Zato upamo, da bo goriška občina vsaj letos ustregla tej veliki potrebi vseh Bricev. Dela in tudi zaslužka novi tehnici ne bo zmanjkalo, saj bo služila Števerjanu, Oslavju, Pevmi, Št mavru in Podgori.

Zadevo toplo priporočamo novemu občinskemu odboru in vsem slovenskim svetovalcem.

Delo za podaljšanje goriškega vodovoda iz Pevme do Gornjega Oslavja so že dobro napredovala. Položili so že glavno cev do nabiralnika na Mihovem griču, od koder so napeljali cevi do Gravnerja. Vendar se Oslavci bojijo, da bodo tri oslavske hiše na Gornjem Borjaču brez vode; ne vemo, zakaj niso še speljali glavne vodne cevi tudi do teh hiš. Vsekakor je potrebno storiti vse, da dobe vodo tudi lastniki teh hiš. Da bi bili ti posestniki težko prizadeti, se nikakor ne sme zgoditi. Mestna uprava naj poskrbi tudi za to, da bodo gospodarji odplačevali stroške za napeljavo vodovoda na obroke.

IZ ŠTANDREŽA

V nedeljo dopoldne je bil v Turijevi goštilni 38. občni zbor Zavarovalnice goveje živine v Štandrežu. Vodil ga je predsednik Gulin Mirko. V svojem poročilu je zlasti poudaril, da so bili v prejšnjih letih vsi obračuni zaključeni z večjo ali manjšo zgubo. V zadnjih treh letih pa so se obračuni zaključili tako, da je v blagajni še vedno nekaj ostalo, čeprav so med letom precej potrosili za podporo članom, ki jih je zadela nesreča v hlevu.

Lani je imelo društvo 42 članov, eden pa je med letom odpadel. Čeprav je zavarovalnica že častitljivo stara, vendar ni zajela niti polovice glav goveje živine v vasi, saj je bilo doslej zavarovanih le okoli 130 volov in krav. Zato se mora zavarovalnica še bolj potruditi, da poveča število zavarovane živine. V nekaterih primerih je opazil, da živinorejci ne pazijo dovolj na krmo živine. Ti bi imeli radi polne senike in polne hleve, česar pa ni mogoče doseči. Pri živinorejcih, ki ne krmijo dovolj živine, se najprej pojavljajo bolezni v hlevu.

Prisotni so sklenili, da se bo podpora plačevala zlasti članu, ki ima po eno kravo in mu še ta zaradi nesreče pogine.

Občni zbor je nato ponovno izvolil za predsednika g. Gulina Mirka, za blagajnika Zavadlavo Franceta in za tajnika Leopolda Nanuta. Potrdil je tudi dosedanje druge odbornike, cenilce in preglednike računov.

Predsednik je še opozoril zavarovalce, da skrbno hranijo potrdila o stroških za zdravlje in druge dokumente, ker odbor ne more izplačati podpor, ne da bi prizadeti predložili potrebna izkazila.

IZ JAMELJ

V Novem listu smo že večkrat opozorili oblastva na nujno potrebo, da se tudi v naši vasi čimprej zgradi vodovod. Ta potreba nam je stopila posebno živo pred oči v zadnjem času, ko sploh ne vemo, kje naj napojimo svojo živino, ki šteje 300 glav. V Sabelskem in Laškem jezeru je sploh ne moremo več napajati, ker so ju izsušili. Napajanje v Doberdobskem jezeru je pa čedalje težje, ker se je njegova gladina zaradi izsuševanja zelo znižala. Ko bodo zgradili še predor za hitrejše odtekanje vode, bo tudi v tem jezeru napajanje skoro onemogočeno.

Prebivalci obmejnih vasi, ki nimajo dovolj pitne vode in ki so brez vodovoda, se za silo preskrbujejo z vodo v cisternah, ki so jo ljudem dali na razpolago financarji. Vodo vozijo v vodnjake. Za 50 hl plačajo po 700 lir. Oskrba z vodo je v zadnjem času postala težavna tudi zaradi tega, ker se je ena cisterna pokvarila. Skrajni čas je že, da se prebivalstvo hudo prizadetih vasi reši grozne muke, ki mu jo povzroča večna skrb za vodo. Saj bo drugače stavljen pred težko vprašanje, ali naj sploh še goji živino. Kaj naj počne potem, ko bo prisiljeno opustiti živinorejo, s katero se danes vsaj skromno preživlja? Zato naj oblastva nemudoma preučijo vprašanje zgradnje vodovoda v Jamljah, ki naj se čimprej spelje iz nabrežinske občine. To nam že leta in leta obljublajo, a nikdar ničesar ne store. Na prevažno vprašanje opozarjamo tudi oba slovenska pokrajinska svetovalca.

IZ DOBERDOBA

V četrtek preteklega tedna so doživeli Doberdobei zares nekaj, kar se morda na Goriškem ni še zgodilo. Dogodek je povzročil med vaščani najprej veliko zaskrbljenost, ko je pa padla raznjega tajinstvena koprena, se je polotil ljudi smeh in krohot.

Pred nekaj dnevi je namreč iznenada zmanjkalo vode po vseh hišah in nihče ni vedel pravega vzroka, posebno še, ker ni letošnji mrz še nikjer pokvaril vodovodnih cevi.

Občinski uslužbenci so takoj pregledali vso kanalizacijo, a niso nikjer mogli ugotoviti nobene poškodbe. Zato je vsa stvar postajala čedalje zagonetnejša. Šele ko so se lotili pregleda pri izviru vodovoda, je tajinstvenost izginila. Tedaj so namreč ugotovili, da se je v samodejno vodno črpalko zamotala precej velika riba.

Zaradi svoje častitljive starosti je uboga črpalka odpovedala Doberdobeom svojo zvesto službo, ki jo je opravljala neprestano od leta 1915 dalje.

Ljudje usmiljenega srca so nekaj dni sočustvovali z ubogo ribo, ki je čisto brez potrebe žrtvovala svoje življenje, pa tudi s staro ropotavko — črpalko, ki jo je nedolžna riba spravila ob vso moč.

Pevci iz Dola in s Poljan so pretekli teden priredili v Doberdobo pevski koncert. Zbor, ki ga vodi gđc. Pavlina Komel, je ubrano zapel 19 pesmi.

Živahno podeželsko kulturno delo je poročstvo našega življenja in jamstvo našega zmagovitega napredka.

GORIŠKI OBČINSKI ODBOR

V četrtek preteklega tedna je bila seja občinskega odbora v Gorici, na kateri so si odborniki med seboj razdelili posamezne oddelke občinske uprave.

Za podžupana je bil izbran prof. Di Gianantonio, ki mu je izročeno v skrb šolstvo; dr. Poterzio je prevzel splošne posle; dr. Galarotti finance; knjigovodja Peternel; osebje, šport in turizem; javna dela dr. Terenzio; zdravstvo dr. Krainer; podporni odsek pa dr. Corsi.

SMRT ZAVEDNEGA SLOVENCA

V torek preteklega tedna je v bolnici pri Rdeči hiši umrl vsem goriškim Slovincem znani upokojeni računski stotnik g. Peter Lovišček. Bilo mu je 82 let. Pokojnik se je rodil v majhni vasi Zagabreci pri Kanalu.

V mladosti je bil zaposlen v Bavdaževi trgovini, a smer njegovega življenja mu je popolnoma spremenila vojaška služba. Kot vojak je zahrepenel po izobrazbi in je z največjo vztrajnostjo dovršil pet razredov realke. Zato je bil sprejet v kadetnico na Dunaju in položil častniški izpit ter napredoval do računskega stotnika v avstrijski armadi. Po prvi svetovni vojni je služil nekaj časa tudi pri jugoslovanskem poslaništvu na Dunaju. Ker ga je pa vleklo z vso silo na Goriško, je zapustil Dunaj in bil več let glavni zastopnik tržiške pivovarne Dreher za vso Soško dolino. Naši Gorjani so ga izredno cenili, ker sta ga odlikovali dobrota in plemenitost srca.

V zadnjih letih je čedalje bolj bolehal. Ker je bil zaveden Slovenec, je hotel na vsak način počivati na domačem pokopališču v Kanalu. Svojo željo je zapisal tudi v oporočko.

Zaradi tega se je njegov pogreb tudi za nekaj dni zakasnil. V ponedeljek zjutraj so ga prepeljali v Kanal, kjer mu je kanalski dekan g. Semič spregovoril v cerkvi nekaj izredno ganljivih besed. Domači pevski zbor pa mu je zapel dve žalostinki. Nato se je razvil veličasten pogrebni sprevod na pokopališče, kjer so mu zapeli spet dve pretrepljivi slovenski pesmi.

Pogreba se je udeležilo tudi 55 Goričanov, ki jih je peljal do Kanala poseben avtobus.

Plemenitemu možu in zvestemu Slovincu naj sveti večna luč, njegovi družini izreka mo globoko in iskreno sožalje.

»POJASNILO K NEKEMU ČLANKU«

Dne 23. januarja bi pred videmskim sodiščem morala biti razprava zaradi razžaljenja časti med g. Marijanom Komjancem, duhovnikom iz Gorice, ter urednikom lista »Arena di Pola«.

Ker je obtoženi urednik zagotovil preklic obrekovalnega članka ter prevzel nase vse sodnijske stroške, je g. Komjanc tožbo umaknil. »Arena di Pola« je zato dne 30. januarja objavila tale preklic:

»V zvezi s člankom, ki smo ga v našem listu priobčili dne 15. januarja 1956 pod naslovom »Umazano slovansko perilo razobešeno ob meji«, ki vsebuje pregled slovenskega tiska, in še posebno v zvezi s podnaslovom »Dvoiličen duhovnik«, v katerem je bila ponatisnjena in komentirana polemika, objavljena v listu »Demokracija«, ki je obravnavala dejavnost duhovnika Marijana Komjanca, smatramo za svojo dolžnost, da po dobljenih razjasnitvah prekličemo vse, kar bi se moglo osebno nanašati na imenovanega duhovnika, čigar poštenost in osebno delovanje sta bili in sta iznad vsake sumnje ter neoporečni.«

Beneška Slovenija

IZ VIDMA

V vodilnih krogih videmske krščanske demokracije vlada veliko razburjenje, ker so senatorji in poslanci z desne strani Tilmenta vložili v parlamentu zakonski predlog, naj se ustanovi nova pokrajina s sedežem v Pordenonu. V novo samostojno ednico naj se vključijo vse občine z desne strani Tilmenta, ki danes spadajo v videmsko pokrajino. Demokrščanski prvaki so tembolj ogorčeni, ker se za odcepitev zavzemajo poslanci in župani, pripadniki vladajoče stranke, in njihovo početje smatrajo za upor proti strankinemu vodstvu.

V Vidmu trde, da se bo to vprašanje rešilo šele po ustanovitvi samostojne dežele, na kar »uporniki« nočejo pristati, češ da so prav Videmčani tisti, ki ovirajo uresničenje avtonomne dežele. Posledica spora je, da se je povsod pričelo živahno zanimanje za avtonomijo, česar demokristjansko vodstvo v Vidmu ni moglo prezreti.

Tako je bila v nedeljo v Vidmu seja, na kateri so razpravljali o osnutku statuta za avtonomno deželo Furlanija-Juljska krajina. Po dolgi razpravi so odobrili resolucijo, v kateri pozivajo furlanske poslance, naj v enem mesecu predložijo v odobritev parlamentu pripravljene osnutke.

Resolucija je bila sprejeta z večino glasov; zastopniki z desne strani Tilmenta so se glasovanja vzdržali, a pripomnili, da v načelu niso nasprotni avtonomni deželi s posebnim statutom.

RAZPRAVA PROTI OBREKOVALCEM SPET ODLOŽENA

V sredo, 23. januarja, bi morala biti na videmskem sodišču razprava proti odgovornemu uredniku lista »Friuli Liberale«, proti

časnikarju Arturu Manzanu, uredniku »Messagera Veneta«, in proti odgovornemu uredniku lista »Arena di Pola«.

Arturo Manzano, ki ima najbrž posebno nalogo, da ob vsaki priliki ostro napada slovenske duhovnike iz Beneške Slovenije, je jeseni leta 1955 napisal v »Friuli Liberale«, da g. Kračina, župnik v Sv. Lenartu, že več let aktivno dela na tem, da se Beneška Slovenija priključi Jugoslaviji, in objavil še druge bedastoče. Zato je g. Kračina vložil tožbo proti omenjenemu piscu in odgovornima urednikoma listov, ki sta obrekovalni članek objavila.

Prva razprava bi morala biti že decembra 1955, a obtoženca sta se je čisto po junaško otresla s tem, da sta predložila zdravniško spričevalo, češ da sta bolna. Sodišče je zato odložilo razpravo na poletje 1956. Toda tudi to pot sta obtoženca bila »bolna« in sodniki so spet prenesli razpravo na 23. januar. Med tem časom so se pojavili različni mešetarji, ki so skušali spor poravnati. G. Kračina naj bi se zadovoljil s preklicem v listih in z odškodnino, toda prizadeti je odločno vztrajal, naj pride do razprave. Ker mesetarija ni uspela, so se obtoženci spet zatekli k zdravniškemu spričevalu. Tokrat je zbolel dr. Provini, urednik lista »Friuli Liberale«. In slavno videmsko sodišče je zopet odložilo razpravo, in to kljub odločnemu protestu tožilca, g. Kračine. Prav čudno se nam zdi, da ni bilo tisti dan na sodnji v Vidmu niti ene obremenilne priče proti g. Kračini, čeprav prvaki znanega »komitata« večkrat bežljajo po Nadiških dolinah za njimi; pač pa so prišli v Videm bivši in sedanji župani ter vsi slovenski duhovniki iz ondotnih dolin, da bi pričali o njegovi politični poštenosti. Prav to dejstvo je bržkone povzročilo

hudo bolezen prizadetim gospodom!

Čudno je tudi dejstvo, da trajajo procesi »per diretissima«, to je »v najhitrejšem roku« pri videmskem tribunalu kar tri leta. Toda če pomislimo, da gre za ogabno obrekovanje slovenske duhovščine, nam postane tudi ta prežalostna okolnost razumljiva, čeprav gre za vnebovpijočo krivico.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Te dni smo zvedeli, da je država nakazala 3 mil. lir za poljske poti v Nadiški dolini. Ponekod so jih začeli graditi pred leti, a so morali dela pretrgati, ker so zmanjkala sredstva. Sedaj pa upamo, da bodo končali že začeta in nova dela.

Veliko zanimanje je vzbudila vest, da 19-letna Ljudmila Sitar, ki stanuje v Azli in študira na našem učiteljskem, ni vpisana v nobeni matični knjigi. Rodila se je v Kamniku na Ruskem, toda njen oče ni dal tam zapisati njenega rojstva. Ko je bila še v povojih, so se njeni starši preselili v Azlo na dom pradedu, a tu niso uredili te zadeve, kar se je pa ugotovilo šele v trenutku, ko je deklica zaposlila za potni list. Sedaj bo pa videmsko sodišče stvar končno uredilo.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Bred 100 leti

2

R. B.

Vlada je, kot se to dela marsikje še danes, skušala vpreči v svoj raznarodovalni voz tudi duhovščino. Na pobudo cesarskih ministrov je izšlo že 17. junija l. 1849 posebno pismo avstrijskih škofov, kjer se po Blaznikovem letaku bere: »Ena zmed teh nevarnost je uno omotljivo vabljenje, se poganjati za domorodnost ... razdelitev ljudi v družine, narode in ljudstva je (sicer) božja naredba, raznost jezikov pa je že naslednik greha, odpadca od Boga in razpertja med seboj«. Po takih svarilih naj bi se vsakdo tudi v vesti preplašil delovati v smislu narodnega prebujenja in jezikovnih pravic. Naš jezik je bil pred sto leti izrinjen iz srednjih šol, kjer so slovenščino poučevali le kot predmet. Samo osnovne šole na podeželju so po prizadevanju zlasti mlajših duhovnikov dobivale slovensko lice in slovenskega duha.

Vlada sama je z učitelji tako ravnala, da so bili res bolj hlapeci kot učitelji. Plačevala jih je prav po beraško. Učitelji so se preživljali z bero, hodili so po hišah svojih učencev in nabirali živež. Ob tem so morali marsikatero grenko požreti. Po navadi so opravljali še službo cerkovnikov, svirali so

po plesiščih ali se bavili z zakotnim pisatvom, da so mogli preživljati sebe in družino. Tako beraško učiteljsvo je seveda tudi svojo službo bolj slabo opravljalo. Palica ali »štaberl« je bila poglavitno vzgojno sredstvo.

CILINDRI IN BRADE

Bachov absolutizem, ki je trajal eno celo desetletje (1849-1860), ni tlačil kot mora samo duha, segal je tudi v osebno življenje državljanov.

Dunajsko ministrstvo je že decembra 1848 izdalo odlok, da morajo vsi uradniki držati z vlado ne samo v uradu, ampak tudi izven službe. Vsaka nenavadnost v obleki ali noši je bila brž osumljena in dotičnika so imeli za prekucuha, ki mora takoj priti v policijske črne bukve. Najprej je cesarsko-kraljeva vlada namignila, da mehki in širokokrajni klobuki pomenijo revolucijo in prekucijo. Take klobuke so nosili v Italiji pristaši Mazzinija. Kdor je v tej dobi absolutizma hotel veljati za dobrega in poštenega državljan avstrijske monarhije, je moral mehki klobuk pustiti doma. Zato so se posebno po mestnih ulicah pojavili visoki cilindri, svetli in trdi kot kakšna cev. Zbadljivo so jih

tudi imenovali »angströhre« ali »tulce strahopetnosti«; tisti, ki se je hotel bolj prikupiti režimu in je bil v strahu, da ne bo veljal za dobrega državljan, si je čim višji tulce posadil na glavo.

Za znak proticesarskega mišljenja podložnikov je vlada štela tudi dolge lase in dolge brade. Posebni policijski agenti so hodili po mestih in opazovali, kdo ruši monarhijo z dolgimi lasmi ali brado. Vohači so si brž zapisali v beležnico, tiste, ki so si drznili nositi »demokratsko brado«. Policija je v Mariboru ukazala prijeti nekaj mladeničev in jih je dala kar prisilno ostriči. Celotni častniki vojske so po mestih ustavljali ljudi, ki niso imeli »tulca« in so bili kosmati. Nazadnje je prišel še cesarski odlok leta 1852, ki je uradnikom natanko predpisoval, kako se morajo briti. Polne brade, kakršno je na primer nosil poslanec Toman, so bile prepovedane. Uradniki in kdor je hotel veljati za cesarskega človeka ter želel napredovati, se je moral briti do ustnega kota. Pod nosom je bilo dovoljeno nekaj brkatega, »a brez pretiravanja«, je poudarjal vladni odlok.

Take silno važne državniške skrbi s cilindri in bradami so prevzemale ministre pred sto leti, ko je Avstrija živela v dobi absolutizma. Sicer pa so si vse absolutistične vladavine precej podobne in se vse vsaj nekoliko smesijo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor z Borišom Pahorjem

Ob izidu njegove nove knjige *Nomadi brez oaze* smo naprosili avtorja, da nam odgovori na nekaj vprašanj.

Gospod Pahor, izšel je Vaš novi roman. Ali bi nam hoteli kaj povedati o tej svoji novi knjigi?
Oprostite, če Vas popravim. Nova knjiga namreč ni roman, njen podnaslov je *afriška kronika* in v resnici je predvsem to: kronika. In to v prvi vrsti kronika o življenju naših in hrvaških fantov na tripoliškem in cirenajškem pesku. Pa hkrati tudi kronika o črnih srajcah in o arabskih ljudeh. To se pravi, da je poudarek na vseh tistih bitjih, ki po krivici trpijo. Tako so si, v človeškem merilu, enakovredni v svoji nesvobodi prav tako črnosrajčniki kakor primorski fantje, prav tako zapostavljeni Arabci, ki prebivajo v podzemskih luknjah, in Arabci, ki sedijo na tleh, v prahu, na zadnji ploščadi tripoliškega avtobusa.

Slišali smo od ljudi, ki so Vašo knjigo že prebrali, da je v nekem smislu tudi roman.

Res. Knjiga je tudi roman. In namreč zato, ker se skozi ves čas razvija usoda mladega fanta Bjana Pertota, ki v Afriki razčišča svoja zapletena vprašanja. In dokler se ne pričnejo krvavi dnevi druge svetovne vojne, je zanj zemlja palm in svilenih sipin kakor zdravilno ozračje za rekonvalecenta. Dotik z arabskim človekom pa mu je vir nove samozavesti in optimizma. In te svoje nove korake na poti zrelosti si v naglici zapisuje, kolikor mu to, seveda, dopuščajo okoliščine vojaškega in vojnega življenja. Tako je knjiga zgrajena prav iz treh elementov: je torej hkrati kronika, roman in dnevnik.

Bojan Pertot, ste rekli. A vendar se nam zdi, da je to nekak psevdonim in da je delo v veliki meri avtobiografsko.

Zanimivo je opazovati, kako radi se kritiki zaletijo. Po navadi ocenijo kot avtobiografsko tudi tisto, kar je morda najmanj! In tako nato svetujejo, naj bi bil pisatelj napisal knjigo v prvi osebi; ko da ne bi bile prav takšne v prvi osebi napisane zgodbe povečini najbolj izmišljene zgodbe, kar si jih je moč predstavljati. No, Vi niste kritik in glede *Nomadov brez oaze* Vam rad priznam, da so napisani na avtobiografski osnovi. Zakaj potem tretja oseba, boste rekli. Predvsem zaradi tega, ker je do gajanje zelo odmaknjeno in so tistim doživljem sledila druga, dosti bolj usodna, ki so prejšnja popolnoma prekrila in do neke mere tudi razvrednotila. Tisti človek iz afriških dni je zares bitje, ki ne veš, ali je nekoč v resnici bil to ali ne, Brskaš po njegovih zapiskih, razbiraš njegova pisma in ga skušaš dojeti. In saj ga pri tem tudi pravilno dojameš, a vendar imaš ves čas vtis, da nespoštljivo siliš v tujo lastnino, do katere si sicer nekoč davno imel pravico, a ti jo je življenje nato odplavilo v nedogled. In še en razlog je, zaradi katerega pisatelj rabi tretjo osebo namesto prve. Ko namreč preudarja, o kom in o čem bi pisal, se skuša odločiti zmeraj za takšne osebe in stvari, ki ponazarjajo neko vprašanje, neko občestvo ali celo neko dobo.

Ali bi lahko zvedeli, kaj menite sami o tem svojem delu in o vtisu, ki ga bo napravilo na bralce?

Dozdeva se mi, da delo ni dolgočasno in da bo primorske ljudi privlačilo afriško okolje in da jim bo marsikatera oseba v knjigi zelo simpatična, posebno Mali in arabski deček Ahmed ben Lalum. Zato je upati, da bo sprejem dober, kar si tudi želim, ker pišem za ljudi in sem zelo vesel, če jim je všeč to, kar napišem. Ugibati vnaprej pa je zelo tvegana stvar.

Kolikor nam je znano, je Vaša prejšnja knjiga imela lep odziv pri občinstvu.

Da, uspeh *Mesta v zalivu* je bil zame pravo presenečenje. Z njim sem si hotel nekako postaviti v svojem književnem delu neko osnovo z opisom okolja, ki je naš lep rodni kraj. Bila je bolj osebna potreba kakor tekst za bralce v tistem smislu, kot sem ravnokar povedal. In ko je ta in oni svetoval, naj bi delo izšlo v knjigi, sem precej dvomil v njegov uspeh. Posebno še potem, ko ga je Miško Kranjec pri Knjižnem zavodu odklonil, češ, da se bo bralec naveličal, prej ko bo prišel do polovice knjige. No, njegovo prerokovanje se ni uresničilo, ker je knjiga, kakor sem izvedel prav te dni, skoraj razprodana.

Kaj pa o načrtih za prihodnost?

O načrtih ne govorim rad. Zelo pomembno je vprašanje časa in življenjske energije. Za obe ti postavki pa je človek precej prikrajšan. Predvsem za to, ker se lahko bavi s književnostjo samo v odlomkih časa. Glede zaloga energije pa bi dosti pojasnil življenjski marsikoga izmed nas, ki smo v zadnji vojni živeli v preveliki domačnosti s smrtjo.

Ko je že govora o književnosti, ali bi nam povedali kaj o Tokovih, katerih ste, kakor je bilo najavljeno, sourednik.

Naj v zvezi s tem omenim Sidro. Povedati nam reč hočem, da Sidro ni prenehalo, ker bi ekonomsko ne moglo živeti. Ne, prav narobe, obe številki sta bili zelo lepo sprejeti. Slo je samo za vprašanje časa, ki ga troje ljudi nima, če se poleg poklica za vsakdanji kruh bavi še s kakšnim umetniškim delom. Ker tisti, ki pripravljajo prispevke za neko publikacijo, ne more opravljati svojega časa s tiskarno, s prodajo itd. Upati je bilo na pristop mladih sil, ki pa so se menda poskrile za svoje zimske spanje.

KULTURNE VESTI

„Mladika“

Poročali smo že, da bo začela v Trstu poleg »Tokov« izhajati v kratkem še druga slovenska revija, ki bo združevala okrog sebe samo katoliške književnike. Ne bo se imenovala »Vera in dom«, kakor je bilo najprej določeno, ampak »Mladika«. S tem se bo navezala na tradicijo ugledne predvojne družinske revije, ki jo je prvotno izdajala Mohorjeva družba v Gorici, pozneje pa ista družba v Celju.

Tudi glede urednikov je prišlo do nekkih premikov, ki pa verjetno še niso dokončni.

SITNI HEMINGWAY

Znani angleški pisatelj Ernest Hemingway, ki slovi kot eden najboljših romanopiscev, ima tudi svoje muhe. Za knjigo »Starec in morje« je prejel celo Nobelovo nagrado. Po tej knjigi so posneli tudi film. Delo pa pisatelju ni bilo všeč in je dosegel, da so film uničili. Da ustrežejo pisatelju, bodo začeli po isti snovi vrteti novega, kar bo prizadelo družbi 350 milijonov lir novih stroškov.

V Bruslju so odprli razstavo Ibsenovih rokopisov, tiskanih del v izvorniku in v raznih prevodih. Na razstavi je n. pr. videti njegovo dramo »Peer Gynt« v 25 jezikih.

Zveza nemških založnikov je podelila letošnjo »mirovno nagrado« ameriškemu pisatelju Thorntonu Wilderju. Nagrado so pred nekaj leti ustanovili z namenom, da bi prispevala k pomirjenju med nemškimi in drugimi narodi. Njena vrednost znaša 10 tisoč mark ali 1 milijon 500 tisoč lir.

Tokovi? Ravno zaradi zgoraj omenjenega nisem bil za novo rojstvo neke publikacije. Če se prej ne ostvari krožek, ki bo skrbel za praktične posle, se bo vse spet »zataknilo«, sem menil. Pa so žalostni dogodki pretresli ozračje in ta in oni je čutil potrebo po beli osnovi, kjer bi videl zapisane svoje misli in se mogel spoprijeti z njimi. In tako se je pričelo. Težave so bile glede na širino, ki naj bi jo imela nova publikacija. Slo je za sorazmerje sil, ki naj dajo vsej stvari pravi slog. In pri tem sem imel v mislih Jadranski almanah, ki so ga nekoč tiskali naši očetje in v katerem so se lepo družili socialdemokrat dr. Tuma in katolik dr. Res, Božo Milanovič in France Bevk. Gotovo, po prvi svetovni vojni je bilo dosti laže kot zdaj, po drugi. A vendar, skupna tribuna med ljudmi, ki jim je mar predvsem kultura in ki imajo čiste roke, ne bi smelo biti nekaj nemogočega. Tokovi so najlepši dokaz. Glede financ naj pa povem, da se bodo Tokovi rodili iz tega, kar je vrgla prodaja Sidra.

Kaj se Vam zdi o sprejemu zbornika v matičnem kulturnem središču in o bodočem sodelovanju piscev in znanstvenikov iz Slovenije?

Slovenska prestolnica, če gleda z modrimi očmi, lahko samo pozdravi takšno tržaško prizadevanje. Glede sodelovanja bi rekel isto. Naravno in samo po sebi razumljivo je, da bi nam morali priskočiti na pomoč visoko kvalitetni ljudje iz matičnega središča, kakor so to nekoč delali za Jadranski almanah, kjer so se oglašali zraven domačinov tudi ljudje iz prestolnice, kakor na primer dr. Joža Glonar in prof. Franc Kos, da omenim samo dva.

A jaz v tem ne vidim težav. Če pa bi se pokazale težave v tem, potem bi bilo najbolje, da si zavemo mlinsko kolo na vrat in se odločimo za konec, ki ga je v davnini doživel tržaški patron.

Ali bi nam hoteli povedati kakšno posebno misel za naše bralce?

Posebno misel? Več jih imam. Predvsem sem vesel, da izide ta naš zbornik, in upam, da ga bodo Vaši bralci pridno brali in širili. Pričakujem pa, da se bo odzvala predvsem mladina v smislu, kakor sem že prej omenil. Druga misel: Vesel sem, da sta skoraj hkrati izšli dve knjigi tržaških avtorjev, to je Rebule in mene, kar dokazuje našo ustvarjalnost. Iz istega razloga sem vesel »Gledaliških ponedeljkov«. Iz istega razloga sem še vesel našega gledališča nasplošno, njegovega Čaja in simpatije, njegove Vroče krvi. In če naj ob tem povzamem za Vaše bralce in za nas vse nasploh misel, ki sem jo glede našega gledališča zapisal v Tokovih, bom ponovil: »Z bogastvom svojih čustev in z razgibanostjo tržaškega duha pretirgajo ozračje apatije, ironije in tegobe, ki so ga ustvarili med nami naši nesrečni politični možje.«

„Tokovi“ so izšli

Izšla je prva številka nove tržaške revije »Tokovi«, ki pa je označena za zbornik. Vsebina je naslednja:

Proza: Uvodna beseda; Boris Pahor: »Alge med prsti«; Michele Prisco: »Črna haljica«; Josip Tavčar: »Tržaški Zaratustra«; Alojz Rebula: »Ljubljanska noč«; Evelina Umek: »Poletnega dne je prišel k njej«; Josip Tavčar: »Via della Salita«.

Pesmi: Alojz Gradnik: »Pred zimo«; Edvard Kocbek: »Mesečinska mavrica«; »Povabilo na ples«; Leopardi-Gradnik: »Neskončnost«; »Luni«; Zdravko Ocvirk: »Nekdo me kliče«; Vinko Beličič: »Gmajna«; »Pepel«; Zora Tavčar: »Jablana«; »Nocoj«; Cene Vipotnik: »Jutro otožnega ribiča«; Miroslav Morje: »Prejel si me«; Franc Jeza: »Izlet na Repetabor«.

Eseji: Alojz Rebula: »Našim bralcem«; Pavle Merku: »Značilnosti slovenske moderne glasbe«; Julius Hay: »Svoboda v književnosti«; Franc Jeza: »Premišljevanje o Madžarski«; Alojz Rebula: »Beležnica iz napsnega žepa«; Franc Jeza: »Francoska „navzočnost“ v Alžiru«.

Intervju: razgovor z režiserjem Jožetom Babičem.

Gledališče: Boris Pahor: »Naše gledališče«; »Nova sezona v Ljubljani«.

Zapiski: Pri Saksidi v ateljeju; Pisateljski poklic; Spacal v Občinski galeriji.

Revija je vsebinsko torej zelo pestra in široka, ali pluralistična, kot so jo označili uredniki. V slovenskem kulturnem življenju na Tržaškem pomeni resnično pomemben in razveseljiv dogodek, saj smo bili več kot dve leti brez slovenske revije. Svoj pomen pa bo imela tudi v splošnem slovenskem kulturnem življenju.

Dobi se v slovenskih knjigarnah v Trstu. Posamezna številka stane 300 lir.

GOSPODARSTVO

ZBOLJŠAJMO REJO KOKOŠI!

Pod zgornjim naslovom začnemo s to številko objavljati vrsto člankov, ki jih piše priznan strokovnjak. Pisec bo v naslednjih številkah tudi odgovarjal na morebitna vprašanja, ki jih bodo o tem predmetu postavljali naši bralci. Odgovore bomo priobčili v rubriki »Vprašanja in odgovori«.

Prepričani smo, da bodo predvsem naše gospodinje z veseljem sprejele te članke in se, kar je najvažnejše, piševih nasvetov tudi držale.

Uredništvo

Kokoš je med vsemi domačimi živalmi gospodarsko najbolj privlačna. Srečamo jo povsod na deželi in tudi v mestu, kjer le dopušča prostor, in nemalo je gospodinj, ki se ukvarjajo z njeno rejo. To je povsem upravičeno, saj imamo od domače kokoši zanesljivo sveža jajca in vedno je pri rokah meso za najboljšo pečenko. Največjo možnost za rejo kokoši nudi seveda dežela in to je vzrok, da je tu največ perutnine. Ker pa sloni uspeh vsake reje na rentabilnosti, velja to tudi pri kokošereji. Žal večina naših gospodinj tega načela ne upošteva in posledica je, da je reja kokoši marsikje v breme ostalemu gospodarstvu. Ali naj se torej gospodinja odreče kokicam? Ne, to bi bilo zelo zgrešeno, zakaj kokoš je rentabilna, če le pravilno z njo ravnaš.

Nekaj nasvetov bi zato bilo našim gospodinjam le v korist. Pod tem naslovom bom priobčil nasvete, ki sem si jih pridobil z večdesetletno prakso v kokošereji. Začel bom z osnovo, brez katere ni donosne kokošereje.

Rediti moramo le dobre nesnice. Jata, ki ima eno tretjino ali celo polovico slabih jajčaric, ni rentabilna. Če to breme odstranimo, bo naša reja donosna, ker pri reji ni važno število, ampak kvaliteta. Tega naj se zaveda vsaka gospodinja, ki hoče rediti kokoši z dobičkom in ne v izgubo.

Ugotoviti dobre nesnice ni lahka stvar. Ker zunanji znaki niso dovolj zanesljivi, se le spretnemu rejcu posreči, da že po njih loči dobre nesnice od slabih. Za odbiro dobrih nesnic je potrebna temeljita kontrola z zaklopnimi gnezdi, kar pa je zelo zamudno in dolgotrajno. Tega večina naših gospodinj ne zmore. Kako naj si tedaj gospodinja pomaga? Naslednji nasveti naj služijo kot kažipot.

1. Iz domače jate moraš brezpogojno odstraniti vse stare kokoši.

2. Jarkice, to je lanske kokoši, izvaljene med marcem in majem, ne spadajo v rentabilno rejo, če z decembrom niso še začele nositi.

Kokoš, ki znese na leto le do 120 jajc, plača z izkupičkom komaj zaužito krmo. Taka je slaba nesnica in od nje ne bo dobička. Srednje nesnice znesejo do 150 jajc na leto. K dobrim pa prištevamo one, ki nam letno dajo do 200 jajc. Nekatere dosežejo pa letno do 300 in še več jajc. Te so že izvrstne jajčarice, ki jih najdeš le v dobro urejenih rejskih središčih, kjer z vso natančnostjo in vztrajnostjo odbirajo le najboljše nesnice. Jarkice dobrih nesnic, izvaljene spomladi, začnejo nositi že oktobra in nesejo nepreki-

njeno vso zimo, pomlad, poletje in pozno v jesen.

3. Ko smo odstranili iz domače jate ves nedonosni balast, preidemo k vzreji mladege naraščaja. Zgrešeno bi bilo nasaditi kokiljam valilna jajca domače ali sosedove reje. Četudi razpolagamo z dobrimi jajčaricami, je zelo dvomljivo, ali bodo tudi potomke dobre nesnice. Pri prenašanju dobrih kakor tudi slabih lastnosti na potomstvo odloča namreč v največji meri samec. Dobra kokoš in petelin, ki je potomec slabe nesnice, bosta dala slabe jajčarice. Da se izognemo vsem tem nevarnostim, sezimo po valilnih jajcih priznanih in zanesljivih rejških središč. Tistih nekaj lic, ki damo več, se nam bodo petdeseterokrat povrnila. Nekatere kokoši kvočejo že februarja, toda v tem času prihajajo v poštev le valilna jajca težkih pasem, to je: Rhode, Orpington, Plymouth in drugih. Jajca livorniskih kokoši se nasajajo v marcu in do polovice maja.

O tem, kako naj ravnamo pri valjenju in zreji piščet, bom dal prihodnjic nekaj nasvetov.

G. J.

NEKAJ VPRAŠANJ

Ali si si že zagotovil semenski krompir? Če je lansko leto tvoj krompir hudo trpel od peronospor, ne sadi domačega pridelka! Isto velja v primeru, da je krompirjevica

imela hudo zakriviljene liste.

Ali si že razpeljal in podkopal hlevski gnoj za krompir?

Tudi njive za koruzo moramo že sedaj pognojiti s hlevskim gnojem.

Kakšno koruzo boš sejal? Za človeško prehrano — polento — je najboljša domača sorta Marano, za živalsko krmo pa je bolj na mestu hibridna ali križana koruza, ki da mnogo višji pridelek; le pravo sorto je potrebno izbrati.

Imaš že spravljene cepiče za cepljenje sadnega drevja? Takoj si jih naberi in zveži v snopiče! Dodaj listek z imenom sorte in jih shrani v zemlji, zavite v mah.

Si skopal že jame za sajenje sadnih drevcev ob koncu zime? Imaš že zagotovljena drevesca?

Isto velja za trte!

Si preoral propadajoče deteljišče? Ne odlašaj, kajti zemlja mora premrzni. — Si pognojil ostalo deteljišče? Stot superfosfata in pol stota kalijeve soli na eni njivi deteljišča bosta zelo zvišala košnjo. Gnojiti moraš sedaj in ne šele, ko detelja že požene.

Boš podsejal senožet? Imaš že potrebno seme trav? V prahu oziroma smeteh iz senikov je malo dobrega semena, pač pa obilo plevela.

VRTNICE IN GLADIOLE

Kmetovalce obveščamo, da je Kmetijsko nadzornišvo v Trstu pričelo 1. februarja sprejemati naročila za nakup vrtnic in čebulic gladiol po znižani ceni.

Naročila se sprejemajo do 15. t. m. Prosilec mora dati za vsako vrtnico na račun 50 lir, za vsako čebulico pa 8.

Športni pregled

OBCNI ZBOR JUGOSLOVANSKE SAHOVSKE ZVEZE

V Beogradu je pretekli teden bil občni zbor Jugoslovanske šahovske zveze. Ker bo letos svetovno prvenstvo, bodo posvetili največjo pažnjo XII. državnemu prvenstvu, ki bo v Somboru. Na tem prvenstvu bodo nastopili tudi dr. Trifunović inž. Vi dmar ml., Rabar in Janošević, tako da se je šte-

DR. TRIFUNOVIĆ

vilo udeležencev zvišalo na 24. Izbrali so tudi prvo trojico, ki bo zastopala Jugoslavijo na conskih turnirjih. To pravico so soglasno priznali znanim vedomostrom Gligoriću, Matanoviću in Ivkovu, ki bo do igrali na Irskem, v Bolgariji in na Nizozemskem. Težja je bila izbira ostalih tekmovalcev. Po živahnem razpravljanju so sklenili, da se bo to

sporno vprašanje rešilo po državnem prvenstvu. Ker je Vuković odstopil, so za novega državnega kaptana izvolili dr. Markovića.

NEURADNO SVETOVNO PRVENSTVO V GA-PA

Na bavarskem letovišču v Garmisch-Partenkirchen se je v nedeljo slovesno zaključil XI. mednarodni teden zimskih športov. Konkurenca je bila tako velika, da je to tradicionalno smučko tekmovalje zasluzilo naslov pravega, a neuradnega svetovnega prvenstva. Pomanjkanje snega pa je prirediteljem povzročalo precej skrbi. Toni Sailer, trikratni olimpijski zmagovalce, je v alpskih disciplinah premagal vse tekmece. Molterer pa je bil uspešen v slalomu.

Med ženskami sta zmagali Francozinja Leducq in Nemka Seltsamova. Nastopili so tudi tekači. Med moškimi je zmagal Finec Hakulinen; med ženskami pa Švedinja Edstrom. Na sporedu sta bila tudi štafeta teka in obe zmagi je zabeležila Švedska. Skakalna tekmovalja so vzbudila precej zanimanja in tokrat se je uveljavil Finec Laaksonen. V nordijski kombinaciji je zmagal Nemeč Schiffner, v bobu pa njegova sorojaka Ostler in Pöseinger.

»SPORT PO SVETU«

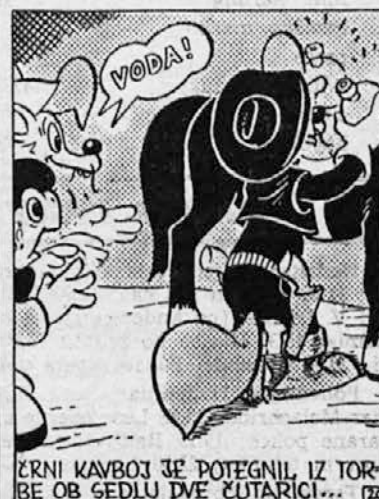
Hokej na ledu — V Beogradu so se zaključile tekme za državno hokejsko prvenstvo. V odločilni tekmi so Jeseničani porazili s 6:2 Partizana, ki je veljal za favorita, in tako zaslužno osvojili naslov prvaka. Jeseničani, ki so tudi slovenski prvaki, so v vseh tekmah pokazali zelo lepo igro. Moštvo, ki je povečini sestavljeno iz mladih igralcev, ima najugodnejše pogoje za nadaljnji razvoj. Lanski prvak Zagreb se tekmovalja ni udeležil.

Drzanje — V Oslu se je zaključilo evropsko prvenstvo v hitrostnem drsanju. Zmagal je Rus Gončarenko.

Bob — Italijana Monti in Alvera sta v St. Moritzu osvojila svetovno prvenstvo v tej hitri športni panogi.

Olimpiada — Iz Melbourne poročajo, da so imeli prireditelji olimpijskih iger 200 tisoč avstralskih funtov šterlingov izgube, ki jo bo krila vlada države Victoria, kamor spada Melbourne.

Nogomet — Najboljši in najbolj znani angleški igralec Stanley Matthews bo odlikovan zaradi športnih zaslug z naslovom »sir«. Počastili ga pa bodo s tem visokim naslovom, ko bo prenehal igrati. Znani nogometaš je že prekoračil 42. leto.

Dolga je bila pot...

II

Nekaj mesecev je bila v bolnišnici uslužbena tudi mlada zdravniška sestra. S prijaznim nastopom je brž pridobila srca vseh bolnikov. Doktor Ravlin jo je spocetka komaj opazil. Polagoma se je pa tako privadil na navzočnost in pomoč sestre Lili, da mu je nekaj manjkalo, če je ni bilo poleg.

»To ni igrača za gospe«, je dejal tovarnar Dore Jurkovič in je hotel Maja izviti iz rok samokres, po katerem je grabila.

Maja se je smejala. »Imela sem jih že več v rokah, kot si vi mislite«, je dejala zaničljivo. Komaj je spregovorila, je počil strel in brez glasu se je Maja zrušila na tla.

Hišni gospodar je stal par minut kot omamljen in je strmел v žensko na tleh. Končno se je zavedel, kaj se je zgodilo, in je kot iz uma tekkel, da pokliče bolnišnico.

Vse se je izvršilo bliskovito. Pridrvel je bolniški avto. Strežniki so varno naložili težko ranjeno na nosila. Na levih prsih je bila vidna drobcena luknja, iz katere je curljala kri.

Bolničarji so dobro vedeli, kaj to pomeni. Zategnjeno je tulila sirena, ko je avto švigal po ulicah v bolnišnico.

Edini navzoči zdravnik je bil to popoldne dr. Ravlin. Ko je prejel poročilo o nezgodi, je že izdal vsa potrebna navodila za operacijo. Komaj se je avto ustavil na dvorišču, je bilo že vse na mestu. Zdravniška sestra Lili je pomagala primariju.

»Veste, da gre za življenje in smrt, sestra?« Ta je resno prikimala. Dobro je poznala take rane. Za take nevarne operacije na srečo bi morali ranjenko odpeljati v kakšno velikomestno kliniko, kjer imajo vse na razpolago. Tu lahko pomeni taka operacija smrt.

Majo so prinesli v operacijsko sobo. Davo si je oblekel gumijaste rokavice. Zažarele so neonske svetilke. Vsi navzoči so zadržali sapo, lko je doktor Ravlin zarezal v prsni koš. Srce je prenehalo utripati — Maja je torej mrtva.

Zdravniško ordoje, ki ga je sestra Lili spretno podajala zdravniku, je bilo še vrelo od steriliziranja. Toda Davo ni vročine niti občutil. V par trenutkih je izrezal srce. Jasno se je videlo, da je prestreljeno.

Po zakonih življenja je bila Maja že štiri minute mrtva. Še pet minut — in potem bi občutljive možganske celice, ki ne bi prejemale več sveže krvi — odmrle. Previdno je začel zdravnik srce masirati. Umetno je spravil kri v obtok. Njegova roka je

TEDENSKI KOLEDARČEK

10. februarja, nedelja: Sholastika
 11. februarja, ponedeljek: Lurška M. B.
 12. februarja, torek: Benedikt
 13. februarja, sreda: Albin
 14. februarja, četrtek: Valentin
 15. februarja, petek: Favstin
 16. februarja, sobota: Julijana

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 6. februarja 1957 si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	635—637 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	152—157 lir
funt šterling	1630—1695 lir
nemško marko	148—150 lir
pesos	17—20 lir
švicarski frank	147,75—148,75 lir
zlato	722—726 lir
napoleon	4950—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 10. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: V. Lenassi (po Andersenu): »Ljubezen med Lutkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 20.30 Gounod: »Faust«, opera v 4 dej.

Ponedeljek, 11. februarja, ob: 13.30 Godalni orkester Melachrino; 13.55 Lepe operne arije; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Slovenske balade.

Torek, 12. februarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Moški zbor Slovenske Filharmonije; 21.00 Herbert Asmodi: »Onkraj raja«, drama v 4. dej. Igrajo člani Radijskega odra

Sreda, 13. februarja, ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Pisani balončki; 18.40 Vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Liki in izpovedi italijanskih sodobnih književnikov.

Četrtek, 14. februarja, ob: 12.00 Alpinizem in smučarstvo; 19.15 Sola in dom; 21.00 Dramatizirana zgodba — Mirko Javornik: »Nepremagljivi«; 22.00 Nove knjige in izdaje.

Petek, 15. februarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza;

»Zvezdoslovje in astrofizika«; 21.00 Umetnost in prereditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 16. februarja, ob: 12.00 Tuje navade in okusi; 13.30 Kmečka godba iz Ljubljane — vodi Silvo Tamše; 16.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 18.30 Glasba za naše malčke; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Teden v Italiji; 22.30 Mussorgsky-Šostakovič: Izbor iz opere »Boris Godunov«.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 340: Kaj naj sejem: ječmen ali oves? Pridelek naj bi služil za živinsko krmo. Kako naj krmo pripravljam? Zmleto, stolčeno ali namočeno?

Odgovor: V splošnem se pri nas ne izplača sejati ne ječmena in ne ovsu. Od obeh imamo namreč bolj pičle in mnogo manj vredne pridelke, kot če na isto površino zasejemo pšenico. Od pšenice lahko izberemo za vsako zemljo in lego primerno sorto, kar pri ječmenu in ovsu ni mogoče, ker še nimamo vzgojenih najprimernejših sort teh dveh žit. Če pa hočete ječmen in oves na vsak način sejati, potem zaviš izbira vrste od kakovosti zemljišča. Ječmen je glede na tega manj zahteven kot oves. Gnojiti je seveda potrebno obema. Če hočete krmiti ječmen in oves, krmite kopitarjem in perutnini v naravni obliki, prašičem pa kuhanega in goveji živini zdrobljenega in oparjenega.

Vprašanje št. 341: Bajle so krtače in glavniki iz najlona škodljivi lasem. Ali res? S čim bi si pomagala, da bi imela daljše in temnejše trepalnice?

Odgovor: Perilo in obleka iz najlona sta mogoče res nekoliko škodljiva, ker ne propuščata dovolj zraka in tako ovirata izhlapevanje kože. Ne vidi mo pa vzroka, zakaj naj bi bili škodljivi glavniki in krtače iz najlona. Za rast obrvi, trepalnic in las priporočajo ricinovo olje. Če želite vedeti kaj več, obrnite se na kak zavod za kozmetiko ali lepoticenje.

Vprašanje št. 342: Ali leži res precejšen del Holandske niže, kot je morsk gladina, in ali je res, da Holanci še vedno tržejo morju kar cele pokrajine?

Odgovor: Holanci so zelo priden narod in ker imajo lastne zemlje malo, jo še stalno odjemajo morju. Najprej napravijo ogromne jezove, potem vodo izčrpajo. Zemljišče s posebnimi rastlinskimi kulturami razsolijo ter nato kmetijsko izrabljajo. Največje delo so izvršili leta 1920, ko so začeli graditi 32 km dolg jez, ki naj bi odrezal Zuidoostzee od morja. Jez je bil končan leta 1933. Kakšno je to de-

lo bilo lahko presodimo po tem, da se dviga jez 7 m nad morsk gladino in da je zgoraj 32,5 m širok. Od morja odrezane površine so razdelili na takomenovane polderje, ki jih enega za drugim izsušujejo. Do leta 1931 so izsušili prvi tak polder v obsegu 20.000 ha, na katerih so zgradili 5 kmečkih vasi. Od leta 1936 do 1941 so izsušili drugi polder na površini 48.000 ha; sedaj pa izsušujejo enega, ki meri 54.000 ha. Na njem bodo zgradili mesto Lelystad, ki bo po načrtu štelo okoli 30.000 prebivalcev. Podjetnost holandskih kmetovalcev in politika njih vlade zaslužita, da ju vpišemo v veliko knjigo z naslovom »Boj proti naravnim silam«.

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUSTVO priredi**V SOBOTO, 9. FEBR., OB 22. URI****V HOTELU EXCELSIOR PALACE****»VI. VELIKI DOBRODELNI PLES«**

Vstop izključno z vabilom, ki ga lahko dvignete na sedežu društva v ul. Machiavelli od 16. do 18. ure. Tu lahko rezervirate tudi mize.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA TRZASKO OZEMLJE**V nedeljo, 10. februarja, ob 17. uri**
v Avditoriju v Trstu**Krstna predstava****NA NOČNIH POTEH**

drama v treh dejanjih

Spisal: **R. Lelli** Prevedel: prof. **I. Savli**
Režiser: **J. Babič** Scenograf: **J. Cesar**Scena izdelana v delavnici SNG pod vodstvom **Iva Kuferezina****V torek, 12. februarja, ob 20.30**
v kinodvorani v Škednju**»NA NOČNIH POTEH«****X****II. GLEDALISKI PLES****bo v soboto, 9. februarja, ob 21. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta št. 7**

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

opravljala delo srca in je dovajala z gnetjem kri v možganske celice. Rešil jih je pred smrtjo, priklical jih zopet v življenje!

Sekunda je potekala za sekundo. Nihče ni spregovoril besedice. Samo enkrat se je zdravnikov pogled srečal z očmi zdravniške sestre, ki ga je gledala kot čudodelca. Polagoma je srce samo prvič utripnilo. Davo je sproščeno vzdihnil.

»Rešena«, je skoro brez zvena prišlo iz njegovih ust.

Srce je vzdržalo. Začelo je vedno močneje biti. Z gotovo roko je zdravnik zašil rano in vreze. Čez pol ure so Majo odnesli v že pripravljeno bolniško sobo.

Zdravnik Ravlin je bil na koncu svojih moči. Potegnil si je rokavice z rok in jih vrgel na tla. S tresočimi koleni je odšel v sosedno sobo, kjer se je sesedel na stol. Segel je v žep po cigareto in si jo je brez misli prižgal.

Dvignil je glavo, ko je zaslišal nek šum pred vrati. Na pragu je stala sestra Lili. Ni mogla prikriti občudovanja nad čudovito spretnostjo mladega zdravnika. Kljub utrujenosti je Davo občutil, da sije iz Lilijinih oči ne samo občudovanje, ampak tudi ljubezen. Skoro v istem hipu ga je prešinil še drugi občutek, kakršen se mu je vedno porajal, če ni bilo nje v bližini. Njo je pri svojem delu potreboval kot pomočnico; obenem mu je s svojo prisotnostjo vplivala poguma pri težkih posegih. Prišlo mu je tudi do zavesti, da se je večkrat pri težkih odločitvah vprašal: kaj bi Lili v tem primeru svetovala?

Smehljaljaj mu je zaigral na obrazu in niti zavedel se ni, kako je Lili stopala k njemu. Prijel jo je nežno za roko: »Mislim, da sva lahko ponosna, na kar sva danes storila. Če bi ne bilo vas ob meni, ne bi imel moči za tako operacijo. Hvala vam, več ste storili zame, kakor vam morem danes povedati.«

Andra je poslušala nasvet profesorja Gravine in se je za par tednov odpeljala v gore. Mirno je uživala počitek. Danes po zajtrku je pa razgrnila časnik in brala v njem o srečno uspeli operaciji srca, katero je izvršil v okrajni bolnišnici doktor Davo Ravlin.

Še enkrat je prebrala sestavek, ki jo je napolnil s ponosom. Ni dolgo premišljevala, ali je prav, če gre k njemu. Nekaj jo je gnalo, da čimprej govori z njim.

Davo ni vedel, kdo je obiskovalka, katero so mu najavili, ker Andra ni povedala imena. Zadnje dneve je prihajalo k njemu toliko obiskovalcev, da sploh ni pazil na imena. Ko je prestopila prag sobe, je planil pokonci in se zastrmel vanjo kot v prikazen.

»Andra«, je vzkliknil, »ali si res ti?«

»Da, Davo. V resnici, jaz sem.« Smehljala se je. »Že štirinajst dni sem tu na počitnicah in nisem vedela, da si v moji bližini. Šele davi sem brala v časniku o tvoji operaciji...«

»In sedaj si prišla, da bi mi čestitala?« ji je Davo vpadel v besedo. Skoraj malo odbijajoče so zveneče besede, toda Andra je iz njih jasno slišala, da je že sit hvalisanja.

Počasi je odkimala z glavo. »Ne, ni to vzrok, da sem prišla k tebi, čeprav ti povem, da si naredil nekaj, kar bi drugim težko uspelo.«

»Sem imel pač nekaj sreče«, se je Davo izmikal.

»Sreče in znanja. V življenju ni sreče, če nič ne znaš. Morda je pa bila tudi usoda. Človeku, ki je bil že mrtev, si vrnil življenje. Ali ni to neka povračilo? Račune imaš sedaj v redu.«

Davo se je nasmehnil. »Imenuj to, kakor hočeš, Andra. V to ne verjamem. Moj otrok je umrl; tudi če bi sto drugim vrnil življenje, svojega otroka ne bom več obudil. Moj otrok je moral umreti, da sem spoznal svojo napačno pot.« (Konec prihodnjic)